

KYMIJOEN POHJOISOSAN OSAYLEISKAAVA NATURA-ARVION TARVEHARKINTA

Menetelmät ja aineisto

Tarveharkinta

Kotkan Kymijoen pohjoisosan osayleiskaavan Natura-tarveharkinta tehtiin tarkistetun kaavaehdotuksen 11/15 perusteella. Natura-tarveharkinnassa selvitetään, voiko osayleiskaava aiheuttaa sellaisia merkittäviä heikentäviä vaikutuksia Kymijoen Natura 2000 -alueen luontoarvoihin, joiden takia tulisi tehdä luonnonsuojelulain 65 § mukainen Natura-arviointi. Natura-tarveharkinnassa arviointiin myös Natura-rajauksen ulkopuolella olevien sellaisten kaavavarausten vaikutusta, joilla voisi olla heikentävää vaikutusta Natura-alueen luontoarvoihin.

Tarveharkinnan yhteenvedo

Tarveharkinnan yhteenvedon mukaan Kymijoen pohjoisosan osayleiskaava ei voi todennäköisesti aiheuttaa merkittäviä heikennyksiä niille luontoarvoille, joiden perusteella Kymijoki (FI0401001) on otettu Natura 2000 -ohjelmaan, eikä näin ollen ole tarpeen tehdä luonnonsuojelulain 65 § mukaista Natura-arviota (kts luku 4, sivu 8).

Natura

Kymijoen Natura-alueen sisällä olevasta lintudirektiivin perusteella Natura 2000 -ohjelmaan otetusta Laajakoskenjärven SPA-alueesta (FI0408003) sekä osayleiskaava-alueeseen rajautuvasta Valkmusan Natura 2000 -alueesta (FI0416001) tehtiin omat Natura-tarveharkintansa. Natura-tarveharkinnassa arviointiin kaavan vaikutuksia EU:n luontodirektiivin liitteen I luontotyyppisiin, liitteen II, IV (a) ja IV (b) eliölajiin sekä lintudirektiivin I-liitteen lajeihin. Tarveharkinnan lisäksi tehtiin arviot osayleiskaavan vaikutuksista kaava-alueen arvokkaisiin elinympäristöihin sekä uhanalaisiin eläin- ja kasvilajeihin.

Luontotiedot

Kotkan Kymijoen pohjoisosan osayleiskaavaa varten on tehty luontoselvityksiä vuosina 2004–2007 (Parkko 2005, Nironen & Vauhkonen 2007) sekä vuollejokisimpukkaselvitys vuonna 2009 (Anttila-Huhtinen 2009). Kesällä 2013 luontoselvityksiä täydennettiin (Parkko 2013) tarkistamalla kaava-alueella esiintyvien luontokohteiden nykytilaa erityisesti metsäisten kohteiden osalta. Natura-tarveharkinnan pohjana ollut luontotieto saatiin pääasiassa Enviro Oy:n luontoselvityksestä (Nironen & Vauhkonen 2007), johon oli koottu Kymijoen osayleiskaavojen luontoselvitysten tulokset, Kymijoen hoito- ja käyttösuunnitelmasta (Nironen & Vauhkonen 2008) sekä Kaakkois-Suomen ELY-keskukselta saadusta Natura-tietolomakkeesta.

Kaakkois-Suomen ELY-keskus toimitti vuollejokisimpukkaa koskevat uhanalaistiedot. Havainnot lintudirektiivin I-liitteen lajeista saatiin BirdLife Suomi ry:n havaintojärjestelmästä (Tiira), josta poimittiin havainnot vuodesta 2005 lähtien. Natura-luontotyyppiluokitus on Natura 2000-luontotyyppioppaan (Airaksinen & Karttunen 2001) mukaan. Eliölajien uhanalaisuus perustuu uusimpaan uhanalaisuudenselvitykseen (Rassi ym. 2010). Uhanalaisuusluokat: CR = äärimmäisen uhanalainen, EN = erittäin uhanalainen, VU = vaarantunut ja NT = silmälläpidettävä. Natura-tarveharkinnan laati luontokartoittaja (eat) Petri Parkko Luontoselvitys Kotkan-siiven toimistolta.

Osayleiskaavamerkinnät

Natura-tarveharkinnassa käytettyjä kaavamerkintöjä: luo = luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeä alue, M = Maa- ja metsätalousalue, MA = maisemallisesti arvokas peltoalue, MM = maisemallisesti arvokas metsäalue, MY = maa- ja metsätalousalue, jolla on erityisiä ympäristöarvoja, SL = luonnonsuojelulain mukainen suojelualue tai alueelle perustetaan luonnonsuojelulain mukainen suojelualue, V = virkistysalue, VU = Urheilu- ja virkistyspalvelujen alue, W = vesialue, W/SL = vesialue, joka kuuluu luonnonsuojelulain nojalla suojeltuun tai suojeltavaksi tarkoitettuun luonnonsuojelualueeseen.

1. Osayleiskaavan vaikutukset Kymijoen Natura 2000 -alueeseen (FI0401001)

Esittely

Kymijoen Natura 2000 -alue on pohjoisosan osayleiskaava-alueen osalta SCI-alue eli luontodirektiivin velvoitteiden perusteella Natura 2000 -ohjelmaan valittu kohde. Kymijoen Natura-alueen sisällä on lintudirektiivin perusteella Natura 2000 -ohjelmaan otettu Laajakoskenjärven SPA-alue (FI0408003), josta on tehty oma Natura-tarveharkintansa (ks. 3. Kaavan vaikutukset Laajakoskenjärven SPA -alueeseen). Seuraavassa arvioidaan osayleiskaavan vaikutukset luontodirektiivin liitteen I luontotyyppeihin, luontodirektiivin liitteiden II ja IV eliölajeihin sekä lintudirektiivin liitteen I lajeihin.

1.1 Vaikutukset luontodirektiivin liitteen I luontotyyppeihin

Esittely

Koko Kymijoen Natura-alueelta on ilmoitettu Natura-tietolomakkeessa 15 liitteen I luontotyyppiä, joista Kotkan kaupunkiin kuuluvalla osalla esiintyy Kotkan Kymijoen hoito- ja käyttösuunnitelman (Nironen & Vauhkonen 2008) mukaan seitsemän luontotyyppiä. Niistä seuraavassa arvioituja kuutta luontotyyppiä tavataan Kymijoen pohjoisosan osayleiskaavaan kuuluvalla Natura-alueella.

Vaikutukset luontotyyppiin Fennoskandian luonnontilaiset jokireitit (3210)

Esittely

Luontotyyppiin luetaan laajempia vesistökokonaisuuksia ja virtaamaltaan suurempia jokia tai niiden osia (Airaksinen & Karttunen 1998). Kymijoen uomassa luontotyyppin ulkopuolelle jäävät vain peratut ja voimalaitosrakentamisen muuttamat alueet (Nironen & Vauhkonen 2008).

Kaava

Tarkistetussa kaavaehdotuksessa Kymijoen uoma on merkitty merkinnällä W.

Arvio

Tarkistetun kaavaehdotuksen kaavamerkinnällä ei osoiteta luontotyyppiä heikentävää maankäyttöä. Alueen merkittävimmät kosket, Pernoonkosket, Kultaankosket ja Ahvionkosket, ovat lisäksi suojeltu koskiensuojelulailla. Maankäytön suunnittelussa tulee huomioida uomassa elävät EU:n luontodirektiivin liitteiden II ja IV (a) tiukan suojelun lajit, joiden lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on luonnonsuojelulailla kielletty. Ks. 2.2. Vaikutukset EU:n luontodirektiivin liitteiden II ja IV lajeihin.

1.2 Vaikutukset luontotyyppiin vaihettumissuot ja rantasuot (7140)

Esittely

Luontotyyppiin luettavia avo- ja pensaikkoluhtia esiintyy kapeina vyöhykkeinä Kymijoen rannoilla sekä saarten rannoilla ja lisäksi luontotyyppiä esiintyy Laajakoskenjärven Natura-alueella. Kymijoen rantojen jyrkkyuden takia laaja-alaiset luhdet puuttuvat kaava-alueelta.

Kaavan ratkaisut

Kaava-alueen laajimmat Laajakoskenjärven ja joen länsirannan luhdet ovat merkitty kaavaehdotuksessa MY-merkinnällä ja luorajauksella.

Arvio

Merkittävimmille luhdille ei ole osoitettu uutta rantarakentamista, eikä kaavalla ole heikentävää vaikutusta Natura 2000 -alueen luontotyyppiin vaihettumissuot ja rantasuot. Avoluhtien reunaosat voivat olla juurtokaislan (*Scirpus radicans*) EN kasvupaikkoja.

1.3 Vaikutukset luontotyyppiin borealiset lehdot (9050)

Esittely

Luontotyyppiä esiintyy osayleiskaava-alueen saarissa. Luontotyyppillä on merkitystä lintudirektiivin I-liitteen lajille valkoselkätikalle (*Dendrocopos leucotos*) EN.

Kaava

Lehdot ovat merkitty tarkistetussa kaavaehdotuksessa SL-merkinnällä.

Arvio

Kaavalla ei ole heikentävää vaikutusta luontotyyppiin.

1.4 Vaikutukset luontotyyppiin kasvipeitteiset silikaattikalliot (8220)

Esittely

Kasvipeitteisiä silikaattikallioita esiintyy Kymijoen saarissa mm. Ahvionkosken alueella (Nironen & Vauhkonen 2008). Kalliokasvillisuus on herkästi kuluvaa ja hitaasti ennalleen palautuvaa, joten tähän luontotyyppiin kohdistuvana uhkana voidaan pitää lisääntyvää virkistyskäyttöä.

Kaava

Natura-rajauksen sisällä olevat Ahvionkosken saaret ovat tarkistetussa kaavaehdotuksessa merkitty SL- ja luo-merkinnöillä.

Arvio

Kaavalla ei ohjata luontotyyppiä heikentävää maankäyttöä, sillä Ahvionkosken saarista V-merkinnällä merkityt saaret eivät kuulu Natura-ohjelmaan. Kaavalla ei ole merkittävää heikentävää vaikutusta luontotyyppiin.

1.5 Vaikutukset luontotyyppiin Fennoskandian metsäluhdat (9080) sekä Alnus glutinosa ja Fraxinus excelsior- tulva- metsät (91E0)

Esittely

Luontotyyppiä esiintyy Kotkan Kymijoen hoito- ja käyttösuunnitelman (Nironen & Vauhkonen 2008) mukaan pienialaisina mm. Jäppilänlahden nimettömissä saarissa. Luontotyyppiä on merkitystä lintudirektiivin I-liitteen lajille valkoselkätikalle (*Dendrocopos leucotos*) EN.

Kaava

Kohteet on merkitty tarkistetussa kaavaehdotuksessa kaavamerkinnällä V.

Arvio

Tarkistetussa kaavaehdotuksessa ei ole osoitettu kohteiden luonnontilaa heikentäviä merkintöjä.

1.6 Vaikutukset luontotyyppiin tulvaniityt (6450)

Esittely

Luontotyyppiä esiintyy suurten talvella jäätyvien jokien varsilla (Airaksinen & Karttunen 2001). Natura-alueella sitä on Hurukselan Heponiemen kärjessä (Nironen & Vauhkonen 2007).

Kaava

Alue on merkitty tarkistetussa kaavaehdotuksessa merkinnällä MY ja luo-rajauksella.

Arvio

Kaavalla ei ole heikentävää vaikutusta tulvaniityyn.

1.7 Vaikutukset EU:n luontodirektiivin liitteiden II ja IV lajeihin

Esittely

Luontodirektiivin liitteen II lajit ovat yhteisön tärkeinä pitämiä eläin- ja kasvilajeja, joiden suojelemiseksi on osoitettava Natura 2000 -alueita. Liitteen IV lajit ovat yhteisön tärkeinä pitämiä eläin- ja kasvilajeja, jotka edellyttävät tiukkaa suojelua: tahallinen tappaminen, pyydystäminen, häiritseminen erityisesti pesinnän aikana sekä kaupallinen käyttö on kielletty. Lisäksi niiden lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on luonnonsuojelulailla kielletty.

Kymijoen pohjoisosan osayleiskaavan Natura-ohjelmaan kuuluvalla osalla liitteen II lajeista esiintyvät saukko NT, liito-orava VU, vuollejokisimpukka VU, täplälampikorento ja lietetatat EN. Liitteen IV (a) lajeista, edellä mainittujen lisäksi, esiintyvät koivuhiiri, lummelampikorento ja eri lepakkolajit sekä liitteen II ja IV (b) lajeista lietetatat EN.

1.8 Vaikutukset saukkoon (*Lutra lutra*) NT

Esittely

Saukko on luontodirektiivin liitteiden II ja IV (a) laji. Kymijoen pohjoisosan osayleiskaava-alueella tavataan säännöllisesti saukkoja, mutta niistä ei ole tehty kattavia kartoituksia, eikä lajin lisääntymispaikkoja ole tiedossa (Nironen & Vauhkonen 2007). Lajista on tehty runsaasti havaintoja sekä Pernoonkoskien ylä- että alapuolella. Havaintojen perusteella pesintä keskittyy koskien alapuolelle Pekanojan varteen (Anttila-Huhtinen ym. 2009). Saukkoja liikkuu nykyisin koko jokiosuudella ja kanta vaikuttaa hyvin elinvoimaiselta. Havaintoja on tehty Pernoonkoskien lisäksi Susikoskella, Ahvionkoskella ja Kultaankoskella (Nironen & Vauhkonen 2007).

Kaava

Tarkistetussa kaavaehdotuksessa osoitetaan paljon rakentamattomia rantoja, joten saukolle jää riittävästi sopivia lisääntymispaikkoja. Myös kaava-alueen pienten saarten suojelu edistää saukon lisääntymistä.

Arvio

Kaavalla ei ole merkittävää heikentävää vaikutusta saukkokantaan, mutta Kotkan Kymijoen hoito- ja käyttösuunnitelmassa (Nironen & Vauhkonen 2008) esitetty saukon esiintymisen selvittäminen erillisellä kartoituksella on suositeltavaa.

1.9 Vaikutukset lepakoihin

Esittely

Kaikki lepakkolajimme ovat liitteen IV (a) lajeja, mutta niiden esiintymistä kaava-alueella ei ole tutkittu. Todennäköisesti joen varsilla elää ainakin vesisiipppoja (Myotis daubentonii) ja metsäisillä alueilla pohjanlepakkoa (Eptesicus nilssonii), viikisiippaa (Myotis mystacinus) ja isoviikisiippaa (Myotis brandtii).

Kaava

Tarkistetussa kaavaehdotuksessa osoitetaan varsin vähän muuttuvaa maankäyttöä ja alueelle jää paljon metsäisiä alueita.

Arvio

Kaavalla ei ole hyvin todennäköisesti heikentävää vaikutusta lepakkojen lisääntymis- ja levähdyspaikkoihin tai ruokailualueisiin. Ainakin suurempien maankäyttöä muuttavien hankkeiden yhteydessä tulisi tehdä lepakkoselvitys.

1.10 Vaikutukset liito-oravaan (Pteromys volans) VU

Esittely

Kaava-alueella on tehty hyvin niukasti havaintoja liito-oravasta johtuen todennäköisesti hakkuiden heikentämistä kulkuyhteyksistä. Kymijoki on lisäksi lajille monin paikoin liian leveä kulkueste. Ahvionkoskilla on tehty liito-oravan papanahavainto (Nironen & Vauhkonen 2007), mutta havaintopaikka ei ole Natura-rajauksen sisällä. Hakkuiden takia lajille sopivat metsät ovat pienentyneet huomattavasti ja jääneet samalla eristyksiin muista lajin asuttamista metsistä. Kymijoen pohjoisosan osayleiskaavan luontoarvotarkistuksessa (Parkko 2013) todettiin liito-oravalle sopiviksi metsiksi arvioituista kohteista hakatun kolme.

Kaava

Liito-oravan elinalue ei ole Natura-rajauksen sisällä.

Arvio

Tarkistetussa kaavaehdotuksessa ei osoiteta liito-oravakantaa heikentävää toimintaa ja lajin suurimpana uhkana ovat elinympäristö- ja kulkuyhteyksiä heikentävät metsänhakuut.

1.11 Vaikutukset koivuhiireen (Sicista betulina)

Esittely

Koivuhiiren elinympäristönä on ensisijaisesti tiheä heinä- ja ruohokasvillisuus pelloilla, niityillä ja hakkuuaukioilla (Sierla ym. 2004), mutta usein havaintoja on tehty erilaisissa lehdöissä. Koivuhiirestä tehtiin Kotkan Kymijoen osayleiskaavan luontoselvityksissä yksi havainto (Nironen & Vauhkonen 2007), mutta havaintopaikka ei ole Natura-rajauksen sisällä. Hyvin todennäköisesti laji elää kuitenkin myös Natura-alueella.

Koivuhiiren vuosittain kannanvaihtelu on erittäin suurta, eikä lajin kartoittamiseksi ole olemassa tehokasta menetelmää (Sierla ym. 2004), joten havainnot ovat satunnaisia. Koivuhiiriä löytyy jonkin verran varpuspölylöjen tekemistä talvivarastoista (Timo Laine, suull.), joten kannan seuraaminen niiden perusteella voisi olla mahdollista.

Arvio

Lajin kantaa Kotkan Kymijoen pohjoisosan osayleiskaava-alueella ei tiedetä, joten vaikutusten arviointi on mahdotonta. Hyvin todennäköisesti kaavalla ei ole heikentävää vaikutusta koivuhiirikantaan.

1.12 Vaikutukset vuollejokisimpukkaan (Unio crassus) VU

Esittely

Vuollejokisimpukka on luontodirektiivin liitteiden II ja IV (a) laji, jonka esiintymispaikkoja Kymijoella on alettu selvittämään vasta 2000-luvun loppupuolella eri hankkeiden yhteydessä. Kymijoki kuuluu nykyisin maamme viiden parhaan tutkitun vuollesimpukkajoen joukkoon. Kymijoen pohjoisosan osayleiskaava-alueella vuollejokisimpukkaa on kartoitettu vuonna 2009 Pernoonkoskilla koskikunnostussuunnitelman yhteydessä: Kymijoen vesi ja ympäristö ry:n pohjaeläintutkimuksissa (Anttila-Huhtinen ym. 2009) kos-

kiosuudelta löytyi yhdeksän yksilöä. Lajia esiintyy Kymijoella runsaasti etenkin eteläosan osayleiskaava-alueella Langinkosken haarrassa (Anttila-Huhtinen 2012), mutta sitä löytyy todennäköisesti koko jokiosuudelta.

Kaava

Kaavamääräykset § 11 Rakentaminen vesialueille ja § 14 Vesistön käsittely Natura 2000 -alueella määräävät tekemään riittävät selvitykset.

Arvio

Koska koko Kymijoen vuollejokisimpukkaesiintymien kartoittaminen on käytännössä mahdotonta, tulee laji huomioida kaikissa jokiuomaan kohdistuvissa kaivu- ja ruoppaushankkeissa kartoittamalla lajin esiintyminen vähintään hankealueelta. Lajin kohdalla tulee huomioida myös, että kaivuhankkeiden yhteydessä pohjasedimentteihin kertyneiden haitallisten aineiden vapautuminen ja kiintoaineen laskeutuminen voivat uhata lajin lisääntymistä. Kaivu- ja ruoppaushankkeiden vaikutukset lajiin tulee siksi arvioida. Kaavaehdotuksessa ei osoiteta lajin lisääntymis- ja levähdyspaikkoja heikentävää toimintaa, mutta lajin kohdalla tulisi arvioida myös metsäojitusten ja turpeenoton vaikutukset Kymijoen veden laatuun.

1.13 Vaikutukset täplälampikorentoon (*Leucorrhinia pectoralis*)

Esittely

Täplälampikorento on liitteiden II ja IV (a) sudenkorentolaji, joka suosii elinympäristönään reheviä ja mosaiikkimaisia, vesikasvillisuudeltaan monipuolisia, vesistöjä. Lajille sopivaa elinympäristöä on kaava-alueella vain Laajakoskenjärvellä, josta löytyi vuoden 2005 sudenkorentoselvityksessä (Luontoselvitys Kotkansiiپی 2005b) seitsemän koirasta. Laji saattaa tällä hetkellä esiintyä Laajakoskenjärvellä selvästi vuotta 2005 runsaampana, sillä se on levittäytynyt hyvin voimakkaasti Kymenlaakson sisävesille ja reheville merenlahdille.

Kaava

Lajin lisääntymispaikat ovat tarkistetussa kaavaehdotuksessa MY- ja luo-merkityn alueen sisällä.

Arvio

Tarkistetussa kaavaehdotuksessa ei osoiteta hävittävää tai heikentävää toimintaa täplälampikorenon lisääntymis- ja levähdyspaikkoihin.

1.14 Vaikutukset lummelampikorentoon (*Leucorrhinia caudalis*)

Esittely

Lummelampikorento suosii kirkkaita vesiä, joissa on runsas kelluslehtikasvillisuus. Laajakoskenjärvellä lajilla on vuoden 2005 sudenkorentoselvityksen (Luontoselvitys Kotkansiiپی 2005b) perusteella erityisen hyvä kanta.

Kaava

Lajin lisääntymispaikat ovat tarkistetussa kaavaehdotuksessa merkintöjen MY- ja luo- sisällä.

Arvio

Kaavalla ei ole heikentävää vaikutusta lummelampikorenon lisääntymis- ja levähdyspaikkoihin.

1.15 Vaikutukset lietetattaren (*Persicaria foliosa*) EN

Esittely

Lietetatar on luontodirektiivin liitteiden II ja IV (b) laji, joka on arvioitu erittäin uhanalaiseksi (EN). Lietetatar kasvaa matalassa vedessä tai märällä maalla ja usein tulvavaikutteisilla jokisuistojen, jokien ja järvien lieterannoilla liejunsekaisella savi- tai hietapohjalla (Ryttäri ym. 2012). Kaava-alueen Natura-ohjelmaan kuuluvalla jokiosuudella lajia on löytynyt vain Hurukselan Hurskoskesta (Nironen & Vauhkonen 2007), mutta lajin kasvupaikoiksi sopivia lieterantoja on pienialaisina muuallakin. Hurskoskessa kasvaa myös juurtokaislaa (*Scirpus radicans*) EN.

Kaava

Tarkistetussa kaavaehdotuksessa kasvupaikka on merkitty MY- ja luo-merkinnöillä.

Arvio

Tarkistetussa kaavaehdotuksessa ei osoiteta lietetattarin kasvupaikkaa heikentävää maankäyttöä. Ennen suurempia ruoppaus- ja kaivuhankkeita tulee selvittää lietetattaren kasvupaikat hankealueelta koskien koko Kymijoen Natura-aluetta.

1.16 Vaikutukset EU:n lintudirektiivin liitteen I lajeihin

Esittely

Lintudirektiivin I-liitteen lajit ovat yhteisön tärkeinä pitämiä lajeja, joiden suojelemiseksi on osoitettava Natura 2000 -verkosto. Vastaava velvoite koskee Suomessa säännöllisesti esiintyviä muuttolintuja erityisesti kosteikkojen osalta. Kotkan Kymijoen pohjoisosan osayleiskaavaan kuuluvalla osalla on erityisen suuri merkitys valkoselkätikalle EN. Linnustollisesti merkittävän Laajakoskenjärven (FI0408003) linnustosta on tehty erillinen arviointinsa: ks. 3. Kaavan vaikutukset Laajakoskenjärven Natura 2000 -alueeseen.

Natura-alueella tavataan muitakin EU:n lintudirektiivin I-liitteen lintulajeja kuin seuraavassa arvioidut, mutta niiden lukumäärät alueella ovat pieniä tai joen merkitys niiden ruokailu- tai pesimäalueena on vähäinen. Natura-alueella ei ole vesi- ja rantalintujen merkittäviä muutonaikaisia levähdysalueita.

1.17 Vaikutukset laulujoutseneen (Cygnus cygnus)

Esittely

Natura-alueella ei ole merkittäviä laulujoutsenten levähdyspaikkoja, mutta yksi pari pesii Laajakoskenjärvellä (Luontoselvitys Kotkansiipi 2005 c). Ks. 3.3. Vaikutukset Laajakoskenjärvellä pesiviin lintudirektiivin I-liitteen lajeihin.

1.18 Vaikutukset valkoselkätikkaan (Dendrocopos leucotos) EN

Esittely

Valkoselkätikka on osayleiskaava-alueen Natura-ohjelmaan kuuluvan osan luonnonsuojelullisesti merkittävin lintulaji. Lajista on tehty 2000-luvun lopulla säännöllisesti pesimiseen viittaavia havaintoja sekä vuosittain talvihavaintoja (Tiira). Pohjoisosan osayleiskaava-alueella on useita valkoselkätikan suojelemiseksi osoitettuja suojelualueita.

Kaava

Tarkistetussa kaavaehdotuksessa valkoselkätikan talviset ruokailupaikat ja pesimäalueet ovat merkitty merkinnällä SL sekä Natura-alueella että sen ulkopuolella.

Arvio

Tarkistetun kaavaehdotuksen kaavamerkinnot eivät ole ristiriidassa valkoselkätikan suojelun kanssa, eikä kaavalla ole heikentävää vaikutusta lajin pesimä- tai ruokailualueisiin. Valkoselkätikkametsien uhkana on hakkuiden ohella metsien muuttuminen liian kuusi-valtaisiksi. Kohteet tarvitsevat hoitotoimenpiteitä, joita varten on annettu ohjeita Kymijoen hoito- ja käyttösuunnitelmassa (Nironen & Vauhkonen 2008). Lehtipuuvältaisten ja runsaslahopuustoisten metsien suojelu hyödyttää Natura-alueella elävistä lintudirektiivin I-liitteen lajeista myös harmaapäätikkää (Picus canus) ja palokärkeä (Dryocopus martius).

1.19 Vaikutukset kuningaskalastajaan (Alcedo atthis) CR

Esittely

Kuningaskalastajia tavataan säännöllisesti Kymijoella, mutta pesintöjä löytyy melko harvoin. Laji kaivaa pesänsä jokitormaan, joten sopivia paikkoja on vähän. Kuningaskalastaja on pesinyt Jäppilänlahden itäreunassa useita kertoja 2000-luvulla ja Kymenlaakson Lintutieteellinen Yhdistys ry:n mukaan viimeisin pesintä on vuodelta 2010.

Kaava

Laji on pesinyt Laajakosken uimarannan tuntumassa Natura-alueeseen rajautuvassa jokitorlässä, joka on merkitty tarkistetussa kaavaehdotuksessa VR- ja luo-merkinnällä.

Arvio

Tarkistetussa kaavaehdotuksessa kuningaskalastajan pesintä on huomioitu.

1.20 Vaikutukset koskikaraan (Cinclus cinclus) VU

Esittely

Kaava-alueella talvehtii merkittävä määrä koskikaroja, mutta varmistettuja pesintöjä ei ole Kymenlaakson Lintutieteellinen Yhdistys ry:n tietojen mukaan todettu. Lajista on tehty 2000-luvun lopulla havaintoja etenkin Pernoonkoskilla, Kulthaalla ja Ahvionkoskilla.

Kaava

Koskiosuudet ovat Kymijoen W-merkinnän sisällä ja ne ovat suojeltu koskiensuojelulaila.

Arvio

Tarkistetussa kaavaehdotuksessa ei osoiteta koskiosuuksille sellaista maankäyttöä, joka heikentäisi niiden luonnontilaa ja pohjaeliöstöä, eikä kaavalla siten heikennetä lajin talvehtimispaikkoja.

2. Osayleiskaavan vaikutukset Laajakoskenjärven SPA -alueeseen (F10408003)

Esittely

Laajakoskenjärvi kuuluu valtakunnalliseen lintuvesien suojeluohjelmaan. Kymijoen Natura-alueen sisällä oleva Natura-alue on pinta-alaltaan 72 hehtaaria. Natura-rajaukseen kuuluu itse järven lisäksi Kymijoen rantaa.

2.1 Vaikutukset Laajakoskenjärven liitteen I luontotyypeihin

Esittely

Laajakoskenjärvellä esiintyy liitteen I luontotyyppiä vaihettumissuot ja rantasuot, johon kuuluu alueen erilaiset luhtatyypit. Järvellä vallitsevana esiintyvät ruokoluhdat, mutta alueella on myös avoluhtia ja pienialaisia metsäluhtia (Nironen & Vauhkonen 2007).

Kaava

Tarkistetussa kaavaehdotuksessa luhdat ovat merkitty MY-merkinnällä, jotka ovat luo-rajauksen sisällä.

Arvio

Kaavalla ei ole heikentävää vaikutusta luontotyyppiin vaihettumissuot ja rantasuot, sillä alueella on rakentamis- ja toimenpiderajoitus. Laajakoskenjärven luhdilla ja niiden tuntumassa elää luontodirektiivin liitteiden II ja IV (a) eliölajeja (ks. 3.2. Vaikutukset EU:n luontodirektiivin liitteiden II ja IV lajeihin) ja ne ovat myös linnustollisesti erityisen merkittäviä (ks. 3.3. Vaikutukset EU:n lintudirektiivin liitteen I lajeihin).

2.2 Vaikutukset Laajakoskenjärven luontodirektiivin liitteiden II ja IV lajeihin

Vaikutukset viitasammakkoon (*Rana arvalis*)

Esittely

Viitasammakko on luontodirektiivin liitteen IV (a) laji, joka suosii elinympäristönään erityisesti reheviä vesistöjä. Kutupaikkana on usein lampi, järvenpohjukka tai merenlahti (Sierla ym. 2013). Kevään 2005 linnustoselvityksen (Luontoselvitys Kotkansiipi 2005c) yhteydessä havaittiin soidinäänteleviä koiraita järven eteläosassa.

Kaava

Koko Laajakoskenjärven vesialue on tarkistetussa kaavaehdotuksessa varustettu merkinnällä W, joka on luo-rajauksen sisällä.

Arvio

Tarkistetussa kaavaehdotuksessa ei osoiteta viitasammakon lisääntymispaikkoja heikentäviä kaavamerkintöjä. Alueella on rakentamis- ja toimenpiderajoitus sekä 14 § mukainen selvitysvelvollisuus.

2.3 Vaikutukset lummelampikorentoon (*Leucorrhinia caudalis*)

Esittely

Lummelampikorento on EU:n luontodirektiivin liitteen IV (a) laji. Laajakoskenjärvellä vuonna 2005 tehdyssä sudenkorentoselvityksessä (Luontoselvitys Kotkansiipi 2005b) löydettiin järven pohjoisosasta vähintään 40 lummelampikorentoa ja havaittiin myös parittelua.

Kaava

Lummelampikorentojen lisääntymisalue on järven pohjoisosassa ja se on varustettu kaavassa merkinnällä W, joka on luo-rajauksen sisällä.

Arvio

Tarkistetussa kaavaehdotuksessa ei osoiteta heikentävää vaikutusta lummelampikorenon lisääntymispaikkoihin, sillä Laajakoskenjärvi on luo-merkinnän sisällä. Alueella on rakentamis- ja toimenpiderajoitus. Natura 2000 -ohjelmaan kuuluvalla vesialueella on lisäksi 14 § mukainen selvitysvelvollisuus.

2.4 Vaikutukset täplälampikorentoon (*Leucorrhinia pectoralis*)

Esittely

Täplälampikorento on EU:n luontodirektiivin liitteiden II ja IV (a) laji. Vuonna 2005 tehdyssä sudenkorentoselvityksessä (Luontoselvitys Kotkansiiپی 2005b) järven pohjoisosasta löytyi seitsemän täplälampikorenon koirasta. Täplälampikorenon vuosittaiset kannanvaihtelut ovat suuria ja laji on voimakkaasti levittäytynyt Kymenlaakson järville ja merenlahdille, joten Laajakoskenjärven kanta voi tällä hetkellä olla selvästi vuonna 2005 todettua suurempi.

Kaava

Lummelampikorennot keskittyivät järven pohjoisosaan, joka on tarkistetussa kaavaehdotuksessa merkitty merkinnällä MY. Koko Laajakoskenjärvi on luo-rajauksen sisällä.

Arvio

Tarkistetussa kaavaehdotuksessa ei osoiteta hävittävää tai heikentävää toimintaa täplälampikorenon lisääntymis- ja levähdyspaikoihin. Alueella on rakentamis- ja toimenpiderajoitus. Natura 2000 -ohjelmaan kuuluvalla vesialueella on lisäksi 14 § mukainen selvitysvelvollisuus.

2.5 Vaikutukset Laajakoskenjärvellä esiintyviin lintudirektiivin liitteen I lajeihin

Esittely

Laajakoskenjärven Natura-tietolomakkeessa mainitaan kuusi EU:n lintudirektiivin I-liitteen laji: laulujoutsen (*Cygnus cygnus*), kaulushaikara (*Botaurus stellaris*), ruskosuohaukka (*Circus aeruginosus*), luhtahuitti (*Porzana porzana*) NT, ruisräikkä (*Crex crex*) ja kurki (*Grus grus*). Alueella on tehty kattava pesimälinnustoselvitys viimeksi vuonna 2005 (Luontoselvitys Kotkansiiپی 2005b), jolloin alueella pesivät I-liitteen lajeista laulujoutsen, kaulushaikara ja luhtahuitti (NT). Myös ruskosuohaukasta tehtiin pesimiseen viittaavia havaintoja, mutta lajin pesintä järvellä jäi epävarmaksi.

Kaava

Tarkistetussa kaavaehdotuksessa lintudirektiivin I-liitteen lajien pesimäalueet ovat merkitty merkinnällä W (vesialueet) ja MY (luhdat). Merkinnät ovat luo-alueen sisällä. Natura-alueeseen rajautuvat merkinnät ovat MM, MA ja V. Uutta asutusta ei osoiteta aivan Natura-alueen tuntumaan.

Arvio

Merkinnät turvaavat lintujen pesimä- ja ruokailualueet, sillä alueella on rakentamis- ja toimenpiderajoitus. Natura-alueeseen rajautuvista MM-, MA- ja V-alueista ei aiheudu linnustolle merkittävää häiriötä. Pelto-ojista valuva ravinnekuormitus on umpeenkasvun myötä suurin linnustoon kohdistuva uhkatekijä, mutta siihen ei voi vaikuttaa kaavamerkinnöillä. Kymijoen hoito- ja käyttösuunnitelmassa (Nironen & Vauhkonen 2008) suositellaan tutkimaan ojen tuoma kuormitus, jolloin voitaisiin arvioida sen vaikutuksia järven ekosysteemiin.

2.6 Vaikutukset Laajakoskenjärven uhanalaislajistoon

Esittely

Lintudirektiivin I-liitteen lajien lisäksi järvellä pesivät vuonna 2005 uhanalaisiksi (VU) arvioiduista lintulajeista rastaskerttunen (*Acrocephalus arundinaceus*) ja liejukana (*Gallinula chloropus*).

Kaava

Tarkistetussa kaavaehdotuksessa edellä mainittujen uhanalaisten lajien pesimäalueet ovat MY-alueella, joka on luo-alueen sisällä.

Arvio

Kaavamerkintä ei ole ristiriidassa uhanalaisten lajien suojelun kanssa, sillä alueella on rakentamis- ja toimenpiderajoitus sekä 14 § mukainen selvitysvelvollisuus.

3. Osayleiskaavan vaikutukset Valkmusan Natura 2000 -alueeseen (FI0416001)

Esittely

Kymijoen osayleiskaava-alue rajautuu länsiosastaan Valkmusan Natura 2000 -alueeseen.

Kaava

Natura-alueeseen rajautuvat merkinnät M ja MM, joista lisäksi suuri osa on luo-merkinnän sisällä.

Arvio

Natura-alueen läheisyyteen ei ole tarkistetussa kaavaehdotuksessa osoitettu sellaista maankäyttöä, jolla olisi vaikutusta niihin luontoarvoihin, joiden perusteella alue on otettu Natura-ohjelmaan.

4. Tarveharkinnan yhteenveto

Perustelut

Kotkan pohjoisosan osayleiskaavan tarkistetussa kaavaehdotuksessa esitetään varsin vähän uutta rantarakentamista, mikä turvaa luontoarvojen säilymistä Natura 2000-alueella.

Natura-luontotyytit, luontodirektiivin liitteiden II ja IV (a) eliölaajien lisääntymis- ja levähdyspaikat, liitteen IV (b) kasvilajin kasvupaikka sekä lintudirektiivin liitteen I lintulajien pesimä- ja levähdysalueet on huomioitu kaavassa suojelua edistävillä merkinnöillä. Natura-alueen läheisyyteen ei ole ohjattu luontoarvoja heikentävää maankäyttöä.

Johtopäätös

Kymijoen pohjoisosan osayleiskaava ei voi todennäköisesti aiheuttaa merkittäviä heikennyksiä niille luontoarvoille, joiden perusteella Kymijoki (FI0401001) on otettu Natura 2000 -ohjelmaan, eikä näin ollen ole tarpeen tehdä luonnonsuojelulain 65 § mukaista Natura-arviota.

Tämä koskee myös Kymijoen Natura 2000 -alueen sisällä olevaa Laajakoskenjärven SPA-aluetta (FI0408003) ja kaava-alueeseen rajoittuvaa Valkmusan Natura 2000 -aluetta (FI0416001).

5. Kaavan muut luontovaikutukset

Esittely

Natura-luontoarvojen lisäksi osayleiskaava-alueella esiintyy muita merkittäviä luontoarvoja, joihin kaavalla voi olla vaikutusta: uhanalaiset ja silmälläpidettävät (NT) eliölajit, arvokkaat elinympäristöt sekä perinnebiotoopit.

Osayleiskaavan vaikutukset uhanalaislajiin

Esittely

Kotkan Kymijoen pohjoisosan osayleiskaava-alueella esiintyy Natura-tarveharkinnassa käsiteltävien uhanalaisiksi arvioitujen liitteiden II ja IV lajien, liito-oravan (VU), vuollejokisimpukan VU ja lietetattaren EN sekä lintudirektiivin I-liitteen lajien valkoselkätikan EN ja kuningaskalastajan CR lisäksi valtakunnallisesti erityisen merkittävää putkilokasvilajia juurtokaislaa EN, törmäpääskyn (Riparia riparia) VU yhdyskunta sekä useita silmälläpidettäväksi NT arvioituja lajeja.

5.1 Vaikutukset törmäpääskyyn (Riparia riparia) VU

Esittely

Törmäpääskyt pesivät nykyisin etenkin soranottoalueiden jyrkissä törmissä sekä muissa ihmisen luomissa ympäristöissä. Luonnonpesät ovat joken sortuvissa törmissä. Pykinkosken kaakkoisrannalla on pieni soranottoon käytetty harjumuodostelma, jonka eteläosassa on törmäpääsky-yhdyskunta (Nironen & Vauhkonen 2007). Kymenlaakson Lintutieteellinen Yhdistys ry:n mukaan laji on pesinyt alueella pitkään ja vuonna 2009 paikalla nähtiin 40 yksilöä, joten pesimäkanta on vähintään 25 paria. Törmä sopisi myös kuningaskalastajan CR pesimäpaikaksi.

Kaava

Törmäpääskyn pesimätörmä on merkitty kaavamerkinnällä VU/P ja luo-rajauksella.

Arvio

Kaavassa ei osoiteta törmäpääskyn pesimäpaikkaa heikentävää toimintaa.

5.2 Vaikutukset juurtokaislaan (Scirpus radicans) EN

Esittely

Kotkalla ja Kouvolalla on erityisvastuu erittäin uhanalaiseksi EN arvioitujen juurtokaislan säilymisessä, sillä lajin kanta maassamme on keskittynyt hyvin voimakkaasti Kymijoelle. Kaava-alueen merkittävin ja samalla yksi maamme merkittävimmistä juurtokaislaesiintymistä on Vuorenjoella Kesän 2013 luontoselvitysten päivityksessä (Parkko 2013) todettiin juurtokaislan levinneen Vuorenjoella laajaksi yhtenäiseksi kasvustoksi.

Kaava

Merkittävin, Vuorenjoen juurtokaislaesiintymä, on tarkistetussa kaavaehdotuksessa merkitty W- ja luo-merkinnöillä. Koska kyseessä on pysyvä lajin kasvupaikka, on merkintä hyvin perusteltu. Kaava-alueen pienemmät juurtokaislakasvustot ovat merkitty luo-

merkinnöllä. Yksi merkittävä lajin esiintymä on Hurukselan Koivusaassa, ns. Koivusaaren lammessa, joka on merkitty kaavaehdotuksessa merkinnällä W, joka on luo-rajauksen sisällä.

Arvio

Tarkistetussa kaavaehdotuksessa ei osoiteta sellaista maankäyttöä, joka heikentäisi juurtokaislan kasvupaikkoja. Juurtokaisla on kuitenkin pioneerikasvi, jonka esiintymät eivät ole välttämättä kovin pitkäikäisiä. Tästä syystä lajin kasvupaikkatiedot on syytä päivittää kaikenlaisten kaivu- ja ruoppaushankkeiden yhteydessä. Kymijoen säännöstely on suurin uhka lajille, sillä se on riippuvainen joen tulvimisesta.

5.3 Osayleiskaavan vaikutukset arvokkaisiin elinympäristöihin

Esittely

Osayleiskaava-alueella on lukuisia pienialaisia arvokkaiksi elinympäristöiksi luokiteltavia kohteita. Yhden luonnonsuojelulakikohteen lisäksi kaava-alueella on metsälain 10 § erityisen arvokkaita elinympäristöjä, uhanalaisiksi arvioituja luontotyyppisiä, liito-oravan elinalueiksi sopivia metsiä sekä muita arvokkaita elinympäristöjä. Kultaankoskella on yksi runsaslahopuustoinen vanhan metsän alue.

Kaava

Ahvionkosken saassa oleva luonnonsuojelulain tarkoittama jalopuumetsä on merkitty S-merkinnällä. Metsälakikohteet, uhanalaiset luontotyypit, liito-oravalle sopivat metsät ja muut arvokkaat elinympäristöt ovat luo-merkintöjen sisällä. Kultaankosken vanhan metsän alue on merkitty SL-merkinnällä.

Arvio

Kaavalla ei osoiteta välitöntä hävittävää tai heikentävää vaikutusta arvokkaisiin elinympäristöihin.

5.4 Osayleiskaavan vaikutukset perinnebiotooppeihin

Esittely

Pohjoisosan osayleiskaava-alueella on kaksi maakunnallisesti ja kolme paikallisesti arvokkaaksi arvioitua perinnebiotooppia (Hering 1999), jotka kaikki sijaitsevat Hurukselan kylässä.

Kaava

Perinnebiotoopit ovat merkitty tarkistetussa kaavaehdotuksessa merkinnöllä MY ja luo. Koivusaari, jossa sijaitsee Koivusaaren niitty, on merkitty rantarakennuspaikkoja lukuun ottamatta SL- ja luo-merkinnällä.

Arvio

Tarkistetun kaavaehdotuksen merkinnät eivät ole ristiriidassa kohteiden säilymisen kanssa. Perinnebiotoopit vaativat kuitenkin säilyäkseen jatkuvaa hoitoa, mikä tulee huomioida suojelumääräyksissä.

11.11.2015

Petri Parkko

Luontokartoittaja (eat)

Luontoselvitys Kotkansiiپی

6. Lähteet

Airaksinen, O. & Karttunen, K. 2001: Natura 2000 -luontotyyppiopas.. Ympäristöopas 46 (2. painos). Helsinki.

Anttila-Huhtinen, M., Mattila J. & Raunio, J. 2009: Kymijoen Pernoonkoskien koskikunnostussuunnitelman Natura-vaikutusten arviointi: biologiset tutkimukset syksyllä 2009. Kymijoen vesi ja ympäristö ry:n tutkimusraportti no 116/2009.

Hering, F. 1999: Kymenlaakson perinnemaisemat. – Alueelliset ympäristöjulkaisut 124: 85–179.

Luontoselvitys Kotkansiiپی 2005a: Kymijoen osayleiskaavan luontoselvitys 2004 – Kotkan kaupunki.

Luontoselvitys Kotkansiiپی 2005b: Kotkan Laajakoskenjärven ja Huumanpohjan täplälampikorentoselvitykset 2005. Tutkimusraportti.

Luontoselvitys Kotkansiiپی 2005c: Kotkan Laajakoskenjärven linnustoselvitys 2005. Tutkimusraportti.

Nironen, M. & Vauhkonen, M. 2007: Kymijoen osayleiskaava – luontoselvitykset 2004–2007.

Nironen, M. & Vauhkonen, M. 2008: Kotkan Kymijoki – Hoito- ja käyttösuunnitelma.

Parkko, P. 2013: Kotkan Kymijoen pohjoisosan osayleiskaavan luontoarvotarkistus 2013. – Kotkan kaupunki.

Rassi, P., Hyvärinen, E., Juslén, A. & Mannerkoski, I. (toim.) 2010: Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2010. Ympäristöministeriö ja Suomen ympäristökeskus. 685 s.

Mäkelä, K. & Kempainen, E. 2012: Lietetatar *Persicaria foliosa*. Teoksessa: Rytteri, T., Kalliovirta, M. & Lampinen, R. (toim.). Suomen uhanalaiset kasvit. S. 252 – 254. Tammi, Helsinki.

Sierla, L., Lammi, E., Mannila, J. & Nironen, M. 2004: Direktiivilajien huomioon ottaminen suunnittelussa. – Ympäristöministeriön Suomen ympäristö 742. Helsinki.